

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
державної установи
«Могилів-Подільська виправна колонія № 114»
24.07.2023**

м. Київ, 2023

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НППМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 19.07.2023 групою НППМ здійснено відвідування державної установи «Могилів-Подільська виправна колонія № 114» (далі – ВК, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НППМ:

Потапович Павло Васильович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НППМ);

Нікулін Віталій Андрійович, представник Уповноваженого з прав людини в місцях несвободи;

Коноплястий Сергій Миколайович, заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Олійник Ігор Володимирович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Діденко Андрій Андрійович, представник громадської організації.

Установа середнього рівня безпеки для чоловіків, вперше засуджених до позбавлення волі, знаходиться за адресою: Вінницька область, Могилів-Подільський район, село Сказинці.

Керівництво установи:

Григоренко Ігор Вікторович, начальник ВК (на посаді з 2021 року);

Кордонський Василь Миколайович, перший заступник начальника установи – заступник начальника установи з нагляду і безпеки, охорони та оперативної роботи, в.о. начальника ВК (на момент відвідування групи НППМ).

Штатна чисельність персоналу установи складається із 198,5 посад. Фактична чисельність – 180,75 посад, із них 29 % працівників жіночої статті.

Загальний некомплект персоналу по установі – 9 %.

Планове наповнення установи – 313 осіб.

У день відвідування у ВК перебувало 250 осіб, з них іноземні громадяни – 5 осіб.

На оперативно-профілактичному обліку в установі перебувало:

19 засуджених – схильні до вживання алкоголю;

10 засуджених – схильні до суїциду;

6 засуджених – схильні до організації азартних ігор під матеріальну зацікавленість;

6 засуджених – схильні до вжиття та розповсюдження наркотичних та одурманюючих речовин;

5 засуджених – схильні до членушкодження;

5 засуджених – схильні до виготовлення зброї, вибухових пристроїв та колюче-ріжучих предметів;

4 засуджених – схильні до непокори вимогам адміністрації;

3 засуджених – схильні до нападу, захоплення заручників;

3 засуджених – схильні до конфліктних ситуацій.

Групою НПМ проведено опитування 146 засуджених, з яких 2 – іноземні громадяни.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування ВК групою НПМ здійснено 07.07.2021.

За результатами попереднього відвідування установи було встановлено: неформальні відносини між в'язнями, що обумовлені існуванням злочинної субкультури;

відсутність системи штучної вентиляції у камерах дисциплінарного ізолятору (далі – ДІЗО);

недостатній рівень штучного освітлення в камерах ДІЗО;

порушення норм площі у житлових приміщеннях;

відсутність кімнати для приймання їжі у дільниці посиленого контролю;

відсутність санвузлів у житлових приміщеннях відділень соціально-психологічної служби (далі – СПС) № 5 та № 6;

порушення санітарно-гігієнічних норм;

недотримання правил пожежної безпеки;

порушення права на професійну допомогу;

порушення оплати праці засуджених, які залучені до виконання робіт із господарського обслуговування.

Відповідно до встановлених зауважень до установи було направлено рекомендації, які не були виконані.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Захист від катування та інші форми жорстокого поводження (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Незважаючи на те, що Європейський комітет з питань запобігання катувань чи нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (далі – КЗК) постійно наголошує у своїх доповідях на необхідності боротьби із негативним впливом неформальної тюремної ієрархії, групою НПМ встановлено існуючу в установі практику дискримінації, сегрегації та

стигматизації засуджених, що виражається у належності деяких засуджених до особливо вразливої категорії. Зазначеній категорії засуджених не створено умови для реалізації їх рівних прав у порівнянні з іншими засудженими.

Так, під час проведення конфіденційного спілкування із засудженими встановлено, що на цих осіб покладається обов'язок виконання роботи з прибирання санвузлів у відділеннях СПС, території локальних ділянок, виносу сміття, вони зазнають постійних утисків та насмішок з боку інших засуджених та працівників ВК.

Окрім цього, у їдальні установи встановлено окремі столи для харчування осіб, віднесених до категорії «соціально-занедбаних» або «відторгнутих загалом» (*фото 1*).

Зазначене вище можна розцінювати як катування, а саме спричинення морального страждання, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду за мовчазної згоди посадових осіб установи відповідно до статті 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

2. Частиною 1 статті 115 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК) передбачено, що норма жилої площі на одного засудженого не може бути меншою 4 м².

На момент відвідування гуртожитку № 1 у житловому приміщенні № 3 проживало 15 осіб, у той час, як площа даного приміщення складала 43,9 м² (*фото 2*) та розрахована на проживання у ньому 10 осіб (на час відвідування фактична площа на одного засудженого 2,92 м²).

Також слід зазначити, що побутові умови в житлових приміщеннях, де проживають особи, які відносять себе до категорії привілейованих, є кращими, площа на одну особу в таких житлових приміщеннях є значно більшою, ніж передбачено в діючих нормативно-правових актах для засуджених.

Так, площа житлового приміщення, де проживало 3 особи із категорії привілейованих, складала 44 м² та розрахована на проживання у приміщенні 11 осіб (на час відвідування фактична площа на одного засудженого 14,6 м²).

Довідково: замірювання площі у житлових приміщеннях здійснювалося з використанням сертифікованого далекоміру «Bosch PLR 25».

У пункті 13 сьомої загальної доповіді [СРТ/Inf (97) 10] КЗК зазначено, що проблема із переповненими житловими приміщеннями призводить до негігієнічних умов, постійної відсутності приватності, перезавантаження медичних служб та інфраструктури установи і тому потребує виправлення.

Окрім цього, вказані вище порушення є приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, у справах «Яковенко проти України» (Yakovenko v. Ukraine) (заява № 15825/06 від 26.04.2006) та «Кулік проти України» (Kulik v. Ukraine) (заява № 34515/04 від 04.09.2004), зазначено неналежні умови утримування

в місцях несвободи, а саме відсутності особистого простору у камерних приміщеннях.

За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з матеріально-побутовими умовами порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України).

3. У санвузлі та житлових приміщеннях гуртожитків № 1 та № 2 встановлено порушення статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що забезпечує право на повагу до приватного життя.

Так, санвузол гуртожитку № 1 не містить перегородок, які дозволяють усамітнитись, та не обладнаний дверцятами (*фото 3*), що порушує вимогу правила 19.3 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (далі – ЄПП), у зв'язку з чим не дотримується право засуджених на приватність.

Ліжка у деяких житлових приміщеннях розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує засудженим особистого простору та порушує правило 18.1 ЄПП (*фото 4*).

4. Засуджені не забезпечуються у повному обсязі необхідними житлово-побутовими умовами, які передбачені вимогами статті 115 КВК та пунктом 1 розділу XXII Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5 (далі – ПВР УВП).

Так, у житлових приміщеннях гуртожитку № 2 відсутній санвузол (туалети, умивальники та душові), що є порушенням пункту 12.4 Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення виправної колонії середнього рівня безпеки, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норми забезпечення).

Засуджені вказаного гуртожитку користуються туалетом, який знаходиться на вулиці (*фото 5*). Миття рук, умивання та інші гігієнічні процедури засуджені змушені здійснювати безпосередньо у житлових секціях, використовуючи бачки з водою. У подальшому зливну воду відрами виносять до вигрібних ям.

У гуртожитку № 1 засуджені змушені готувати та вживати їжу в житлових приміщеннях через відсутність кімнат для зберігання та приймання їжі, які передбачені пунктами 12.7 та 12.8 Норм забезпечення.

5. Під час відвідування їдальні установи встановлено, що відповідно до котлового ордеру № 198 (*фото 6*) на обід засуджені повинні були отримувати салат із капусти. Однак, під час перегляду приготованих страв та бесіди із засудженими встановлено, що салат їм взагалі не видавали.

Крім того, встановлено, що у порушення пункту 9 розділу V Положення про організацію продовольчого забезпечення у Державній кримінально-виконавчій службі України на мирний час, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 15.06.2021 № 2160/5, в книзі обліку якості їжі відсутня відмітка про зняття проби медичним працівником закладу охорони здоров'я, без якої видача їжі заборонена (*фото 7, 8*).

Також, незважаючи на відсутність в їдальні салату з капусти та відмітки про зняття проби медичним працівником, черговим помічником начальника установи Цуцманом Д.В. надано дозвіл на видачу їжі, про що зроблено відмітку в книзі обліку якості їжі.

6. На першому поверсі гуртожитку № 2 знаходиться пекарня установи. У пекарні порушуються правила санітарії та гігієни, оскільки стіни зазначеного приміщення вкриті пліснявою, підлога та інвентар брудний (*фото 9, 10, 11*).

З пояснень адміністрації встановлено, що оскільки в приміщенні пекарні, яка розташована в їдальні установи, проводились ремонтні роботи, вони змушені розмістити пекарню в приміщенні гуртожитку № 2.

Слід зазначити, що вищезазначені житлово-побутові умови засуджених порушують статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права на життя (стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

7. У житлових приміщеннях гуртожитку № 2 порушуються вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

Зокрема розетки, якими користуються засуджені, перебувають у незадовільному технічному стані, розподільні щити не заблоковані, електродроти оголені.

Такий стан справ може призвести до ураження засуджених чи персоналу установи електричним струмом та становить загрозу для життя, здоров'я та інших негативних наслідків (*фото 12, 13, 14*).

8. При проведенні конфіденційного спілкування із засудженими було встановлено, що укриття цивільного захисту не використовується під час сигналу «Повітряна тривога».

У ході відвідування установи групою НПМ було встановлено, що укриття знаходиться у підвальному приміщенні, яке раніше використовувалось як камери ДІЗО, а на даний час використовується як склад (*фото 15, 16*).

Всупереч вимог Кодексу цивільного захисту України, Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, виключення таких споруд із фонду та ведення його обліку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 138, та Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом

Міністерства внутрішніх справ України 09.07.2018 № 579, у приміщенні відсутні елементарні умови для перебування людей, а саме: належна вентиляція, засоби для пожежогасіння, санвузол, лавки чи стільці для сидіння.

Таким чином засуджені, які утримуються у ВК разом із персоналом, піддаються щоденному ризику для життя та здоров'я, залишаючись незахищеними під час повітряної тривоги, обумовленої військовою агресією РФ проти України.

Порушення права на підтримання контактів із зовнішнім світом (стаття 110 Кримінально-виконавчого кодексу України, Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями).

9. Відповідно до статті 110 КВК та пункту 24.1 ЄПП засуджені мають право на короткострокові побачення тривалістю до чотирьох годин. В установі обладнано приміщення для надання послуг короткострокових побачень у закритих умовах, однак відповідні переговорні пристрої перебувають у несправному стані, у зв'язку з чим спілкування відбувається через отвори у розмежувальному склі.

Засуджені під час проведення конфіденційних бесід скаржились на те, що під час короткострокових побачень вони вимушені постійно кричати для того, щоб їх почув співрозмовник.

10. Пунктом 2 розділу XIV ПВР УВП передбачено, що засудженим, які відбувають дисциплінарні стягнення у виді поміщення до ПКТ, може бути надана телефонна розмова, як виняток, з метою виховного впливу або у зв'язку з винятковими особистими обставинами (смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого, стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому або його сім'ї). Під час спілкування із працівниками установи та засудженими було встановлено, що така практика в установі відсутня.

Порушення права на інформацію (статті 34, 57 Конституції України, статті 3 та 5 Закону України «Про інформацію»).

11. На час відвідування в установі перебувало 6 осіб зі статусом «громадянин іншої держави», однак у порушення вимог пункту 6 розділу II ПВР УВП основні права та обов'язки засуджених додатково не перекладено однією із офіційних мов Організації Об'єднаних Націй та не розміщено на інформаційних стендах у відділеннях СПС.

12. Під час огляду інтернет-класу групою НППМ було встановлено наявність комп'ютерної техніки, яку неможливо використовувати для реалізації вимог Порядку організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 19.10.2017 № 3233/5.

Так, із трьох наявних комп'ютерів – два були несправні, а у єдиного працюючого комп'ютера (фото 17) була відсутня клавіатура, що позбавляє

можливості здійснити ручний набір назв сайтів, які можуть зацікавити засуджених (даний комп'ютер може використовуватись лише для онлайн-зв'язку).

13. Окрім цього, у гуртожитку № 1 встановлено Wi-Fi роутер для доступу засуджених до глобальної мережі Інтернет. Однак, під час відвідування гуртожитку № 1 він перебував у вимкненому стані, а при спробі увімкнути його та продемонструвати його роботу, персонал установи не зміг вказати вірний пароль.

Таким чином, засуджені обмежені у можливості користуватися послугою Інтернет, через що порушується їх право на подання електронних звернень, право на інформацію та право на регулярне одержання інформації про суспільні події, що зазначено у пункті 24.10 ЄПП.

Порушення права на працю та захист від експлуатації (стаття 4 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 43 Конституції України).

14. В установі встановлено факти трудової експлуатації засуджених.

Так, зі слів засуджених, які задіяні до робіт із господарського обслуговування ВК, встановлено, що вони постійно працюють по 6-7 днів на тиждень та у вихідні, святкові дні, що є порушенням статті 52 Кодексу законів про працю України.

Відповідно до статті 120 КВК передбачено, що засудженим до позбавлення волі, оплачується відповідно до її кількості і якості.

Також було встановлено, що засуджені, які працюють за строковим трудовим договором і мають менше повної ставки, фактично працюють повний робочий день.

Так, згідно інформації, внесеної до журналу обліку погодинних перевірок наявності засуджених на робочих місцях пекарні установи встановлено, що засуджений, який працює на 0,5 ставки посади пекаря, працював повний робочий день, а також у вихідні дні (*фото 18, 19*).

Інші порушення.

15. При проведенні конфіденційних бесід із засудженими, визнаними особами з інвалідністю, було встановлено систематичне порушення виплат пенсій таким особам.

Так, зі слів засудженого [REDACTED], який є особою з інвалідністю III групи, до набуття ним статусу засудженого виплати пенсій здійснювались систематично. Після прибуття до ВК для відбуття покарання виплати пенсій припинились.

Подібна ситуація встановлена також стосовно засуджених [REDACTED], [REDACTED] та [REDACTED].

Звернення до адміністрації ВК з цих питань не допомогли вирішити ситуацію з виплатами пенсій цим особам.

Відповідно до вимог статті 1 Закону України «Про пенсійне забезпечення», статті 122 КВК засуджені мають право на загальних підставах на призначення та отримання пенсії за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника та інших випадках, передбачених законодавством про пенсійне забезпечення.

16. Середній показник умовно-дострокового звільнення в установах Державної кримінально-виконавчої служби України у 2023 році становить 32,5 %.

Однак під час вивчення облікової інформації встановлено, що у 2023 році можливість застосування умовно-дострокового звільнення настало для 32 засуджених. Питання про можливість застосування умовно-дострокового звільнення стосовно усіх них було розглянуто на відповідній комісії установи, однак тільки 4 особи звільнено з установи умовно-достроково, що становить 12,5 % від загальної чисельності осіб, які підпадають під дію вище зазначених норми.

Під дію статті 82 Кримінального кодексу України підпадало 35 засуджених, усім комісією установи було відмовлено у можливості заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

17. Під час конфіденційного спілкування із засудженими групою НПМ встановлено, що вони фактично позбавлені можливості участі у сеансах психоемоційного розвантаження, індивідуальних та групових заняттях із психологічної корекції їх психотравмувальних станів, що передбачено вимогами Типових посадових обов'язків психолога установи виконання покарань та слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 04.11.2013 № 2300/5.

Відповідно до вимог Інструкції з організації нагляду за засудженими, які відбувають покарання в установах виконання покарань, для забезпечення безпеки жінок при відвідуванні ВК призначається двоє представників персоналу установи для супроводу.

Зазначена ситуація має місце з огляду на те, що в установі єдина посада психолога укомплектована особою жіночої статі.

Таким чином, робота психолога зводиться до формального заповнення службової документації та позбавляє засуджених можливості отримувати психологічну допомогу та підтримку.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Державній установі «Могилів-Подільська виправна колонія № 114»:

1. Вжити заходи щодо припинення практики допущення сегрегації, стигматизації та дискримінації засуджених;
2. Опрацювати питання щодо дотримання встановленої норми площі з розрахунку на одного засудженого згідно вимог частини 1 статті 115 КВК;
3. Вжити додаткових заходів щодо створення належних умов для реалізації права засуджених на приватність та особистий простір;

4. Вжити заходів щодо забезпечення житлово-побутовими умовами у спальних приміщеннях відділень СПС та пекарні відповідно до КВК України, ЄПП та Мінімальних стандартних правил;

5. Забезпечити дотримання вимог Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417;

6. Обладнати укриття для захисту в особливий період відповідно до національного законодавства;

7. Розглянути питання щодо проведення ремонтних робіт у кімнаті короткострокових побачень;

8. Привести порядок надання телефонних розмов засудженим, які утримуються у камерах ПКТ, у відповідність до вимог ПВР УВП;

9. Забезпечити надання доступу до ПВР УВП та інших нормативно-правових документів для ознайомлення засуджених зі статусом громадяни інших держав з їх правами, порядком та умовами відбування покарання, для забезпечення права на інформацію відповідно до пункту 35 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями;

10. Привести порядок надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет у відповідність до вимог Порядку організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 19.10.2017 № 3233/5;

11. Опрацювати питання щодо забезпечення виплат пенсій засудженим;

12. Вжити заходів щодо неприпустимості випадків трудової експлуатації засуджених;

13. Переглянути практику застосування до засуджених заохочувальних норм (умовно-дострокового звільнення, заміни невідбутої частини покарання більш м'яким);

14. Опрацювати питання щодо надання засудженим психологічної допомоги та підтримки.

До звіту додаються: Фотознімки на 8 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

Головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Павло ПОТАПОВИЧ

Фотознімки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Φοτο 4

Φοτο 5

Фото 8

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ІНТЕРРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ
ПРИГОТУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ

Висновки медичного працівника про якість приготовленої страви та санітарний стан	Результати перевірки відповідальними посадовими особами їжі вимогам меню розкладки продуктів та фактичний вихід м'ясних та рибних страв	Дозвіл чергового помічника начальника установи на видачу їжі
<p>10</p> <p>Належності велика кількість масла. Санітарний стан задовільний. = Належності</p>	<p>11</p> <p>Продукти в селі запарено згідно котлового ордеру. Їжа приготована згідно меню розкладки. с-м М.І.К. Набокович</p>	<p>12</p> <p>Видати їжу дозволено. ЧПМЧ [підпис]</p>
	<p>Продукти в котел закладено згідно котлового ордеру. Їжа приготовлена згідно меню розкладки. с-м М.І.К. Набокович</p>	<p>Видати їжу дозволено. ЧПМЧ [підпис]</p>

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

Φοτο 14

Φοτο 15

Φοτο 16

Φοτο 17

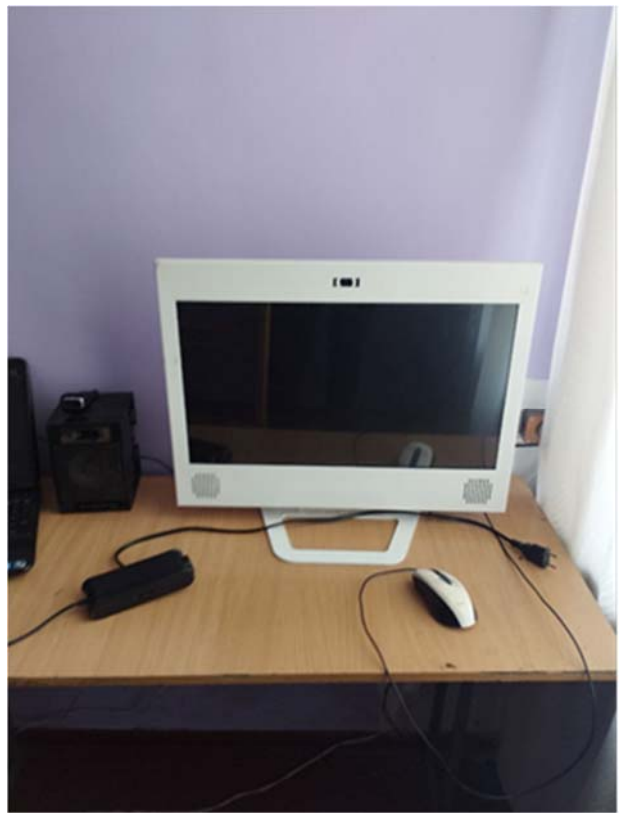

Фото 18

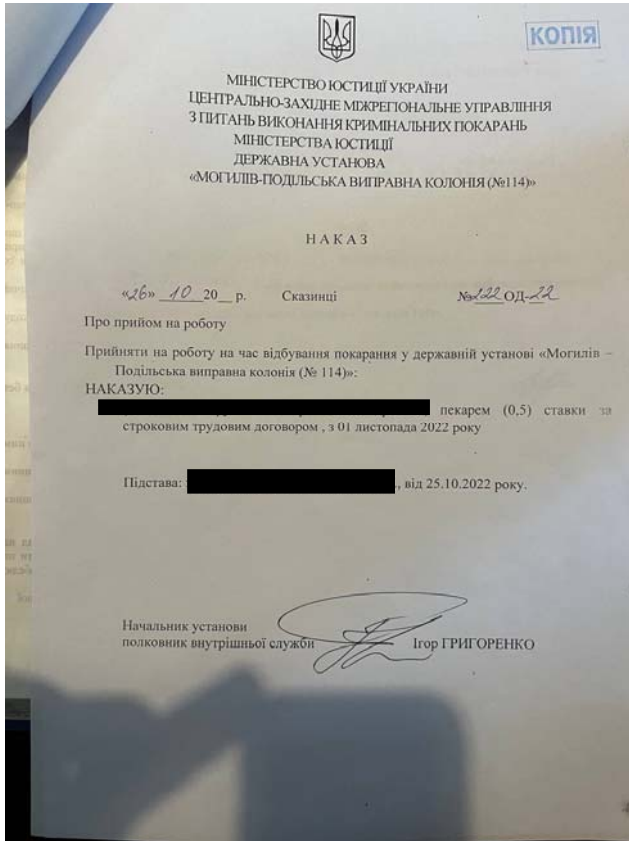

Фото 19

